

Sygn. akt III AUa 985/14

## WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 1 października 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Romana Mrotek
Sędziowie:	SSA Barbara Białecka SSO del. Beata Górską (spr.)
Protokolant:	St. sekr. sąd. Katarzyna Kaźmierczak

po rozpoznaniu w dniu 1 października 2015 r. w Szczecinie

sprawy J. D.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział wG.

o przyznanie emerytury

na skutek apelacji organu rentowego

od wyroku Sądu Okręgowego w Gorzowie Wlkp. VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 19 listopada 2014 r. sygn. akt VI U 684/14

zmienia zaskarżony wyrok i oddala odwołanie.

SSO del. Beata Górską SSA Romana Mrotek SSA Barbara Białecka

Sygn. akt III AUa 985/14

## UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 16 lipca 2014 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. omówił ubezpieczonemu J. D. prawa do emerytury, wskazując, iż nie udowodnił on wymaganych przepisami prawa co najmniej 15 lat stażu pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze.

Odwołanie od powyższej decyzji wniósł ubezpieczony, który domagał się jej zmiany i przyznania wnioskowanego świadczenia oraz zasądzenia kosztów procesu. Podniósł, że pracował w warunkach szczególnych w (...) S.A. w S., od roku 1977 do roku 1988 jako spawacz.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie, podtrzymując dotychczasową argumentację oraz o zwrot kosztów procesu.

Wyrokiem z dnia 19 listopada 2014 r. Sąd Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zmienił zaskarżoną decyzję organu rentowego w ten sposób, że przyznał J. D. prawo do emerytury od 3 czerwca 2014 r. oraz zasądził od organu rentowego na rzecz ubezpieczonego 60 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sąd wydał rozstrzygnięcie w oparciu o następujący stan faktyczny i rozważania prawne. Ubezpieczony urodził się (...) Wniosek o ustalenie prawa do emerytury złożył 22 maja 2014 r. Ubezpieczony nie jest członkiem Otwartego Funduszu Emerytalnego, a na dzień 1 stycznia 1999 r. legitymuje się ponad 25 letnim okresem składkowym i nieskładkowym, w tym 7 lat, 5 miesięcy i 1 dzień pracy w warunkach szczególnych.

Od 3 lipca 1972 r. do 4 maja 1988 r. ubezpieczony zatrudniony był w przedsiębiorstwie (...) w S., początkowo jako ślusarz, a następnie odbywał służbę wojskową. 2 lipca 1977 r. uzyskał uprawnienia spawalnicze i od tego czasu wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy prace spawalnicze.

Sąd Okręgowy ustaleń dokonał na podstawie dokumentów znajdujących się w aktach organu rentowego, w aktach osobowych, na podstawie książeczki spawacza, zeznań świadków i zeznań wnioskodawcy. Zeznania ubezpieczonego i świadków Sąd pierwszej instancji uznał za wiarygodne w całości i znajdujące potwierdzenie w dokumentach osobowych.

Na podstawie przepisów art. 184 ust. 1, art. 27 i art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1988 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, a także na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1993 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach, Sąd Okręgowy uwzględnił odwołanie ubezpieczonego.

Wskazał, iż J. D. wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, pracę określoną w załączniku do wskazanego rozporządzenia, Wykazie A, dziele XIV pozycja 12, a więc prace w warunkach szczególnych przy spawaniu i wycinaniu elektrycznym. Na taki charakter zatrudnienia wskazywali także świadkowie. Sąd Okręgowy podkreślił, że dane w aktach osobowych wskazują różne stanowiska, jednak jak słusznie w ocenie Sądu pierwszej instancji podnosił ubezpieczony, nie miało to odzwierciedlenia w rzeczywistości wykonywanych pracach. Z akt sprawy nie wynika, by miało dochodzić do zmiany w zajmowanym stanowisku. Zdaniem Sądu Okręgowego nie były przekonujące dokumenty wskazujące na zajmowanie stanowiska pomocnika palacza w kotłowni.

Mając na uwadze powyższe, Sąd pierwszej instancji uznał, iż ubezpieczony spełnił wszystkie warunki konieczne do przyznania prawa do wcześniejszej emerytury, gdyż spełnił wszystkie przesłanki wymagane przepisami.

O kosztach procesu Sąd Okręgowy orzekł stosownie do zasady odpowiedzialności za wynik sprawy, a więc na podstawie art. 99 w związku z art. 98 § 1 i 3 k.p.c.

Z powyższym wyrokiem nie zgodził się organ rentowy, zaskarżył wyrok w całości i zarzucił rozstrzygnięciu naruszenie:

- błąd w ustaleniach faktycznych przez przyjęcie, że ubezpieczony stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy wykonywała pracę w warunkach szczególnych jako spawacz w okresie od 3 lipca 1977r. do 4 maja 1988r.,
- naruszenie prawa materialnego – art. 184 w nawiązaniu do art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z FUS oraz w nawiązaniu do § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983r. o wieku emerytalnym pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze wskutek ich niewłaściwego zastosowania, przez przyznanie ubezpieczonemu prawa do emerytury w wieku obniżonym w wymiarze lat 60 – ciu.

Wskazując na te zarzuty wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i o przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania, ewentualnie o zmianę wyroku w całości i o oddalenie odwołania.

**Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:**

Apelacja organu rentowego okazała się uzasadniona i doprowadziła do zmiany zaskarżonego rozstrzygnięcia.

Kwestią poddaną pod rozagę Sądu było zatem rozważanie, czy ubezpieczony wykazał przesłankę legitymowania się okresem co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach dla uzyskania prawa do emerytury z tego tytułu. Zgodnie z art. 32 ust. 2 ustawy emerytalnej pracownikiem zatrudnionym w szczególnych warunkach, jest pracownik zatrudniony przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne bądź otoczenia, lecz uregulowania omawianego artykułu nie precyzują szczegółowych przesłanek nabycia prawa do emerytury w obniżonym wieku. Natomiast art. 32 ust. 4 ustawy odsyła w tej materii do dotychczasowych przepisów, którymi są przepisy rangi ustawy lub wydane na mocy delegacji ustawowej (uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 13 lutego 2002 r., III ZP 30/01, OSNP 2002 Nr 10, poz. 243). Aktem prawnym normującym tę problematykę jest rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

W bogatym orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że dla oceny, czy pracownik pracował w szczególnych warunkach, nie ma istotnego znaczenia nazwa zajmowanego przez niego stanowiska, tylko rodzaj powierzonej mu pracy. Praca w szczególnych warunkach to praca wykonywana stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy (przez 8 godzin dziennie, jeżeli pracownika obowiązuje taki wymiar czasu pracy) w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. Decydującą rolę w analizie charakteru pracy ubezpieczonego z punktu widzenia uprawnień emerytalnych, ma zatem możliwość jej zakwalifikowania pod którąś z pozycji wspomnianego załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów. W świetle art. 32 ust. 4 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych pracami w szczególnych warunkach nie są bowiem wszelkie prace wykonywane w narażeniu na kontakt z niekorzystnymi dla zdrowia pracownika czynnikami, lecz jedynie takie, które zostały rodzajowo wymienione w tymże rozporządzeniu. Przepis § 1 ust. 1 rozporządzenia stanowi zresztą, że akt ten ma zastosowanie do pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, wymienione w § 4-15 rozporządzenia oraz w wykazach stanowiących załącznik do niego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 czerwca 2011 r., IUK 393/10).

Przewidziane w art. 32 ustawy o emeryturach i rentach prawo do emerytury w niższym niż określony w art. 27 tej ustawy wieku emerytalnym jest ściśle związane z szybszą utratą zdolności do zarobkowania z uwagi na szczególne warunki lub szczególny charakter pracy. Praca taka, świadczona stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy, przyczynia się do szybszego obniżenia wydolności organizmu, stąd też wykonująca ją osoba ma prawo do emerytury wcześniej niż inni ubezpieczeni. Prawo to stanowi przywilej i odstępstwo od zasady wyrażonej w art. 27 ustawy, a zatem regulujące je przepisy należy wyklądać w sposób gwarantujący zachowanie celu uzasadniającego to odstępstwo (por. między innymi wyroki z dnia 22 lutego 2007 r., I UK 258/06, OSNP 2008 Nr 5-6, poz. 81; z dnia 17 września 2007 r., III UK 51/07, OSNP 2008 Nr 21-22, poz. 328; z dnia 6 grudnia 2007 r., III UK 62/07, Lex Nr 375653; z dnia 6 grudnia 2007 r., III UK 66/07, Lex Nr 483283; z dnia 13 listopada 2008 r., II UK 88/08, niepublikowany; z dnia 5 maja 2009 r., I UK 4/09, Lex Nr 509022). Podzielając takie rozumienie instytucji emerytury z art. 32 ustawy o emeryturach i rentach, należy stwierdzić, że wyłącznie takie czynności pracownicze, które są wykonywane w warunkach bezpośrednio narażających na szkodliwe dla zdrowia czynniki, kwalifikują pracę jako wykonywaną w szczególnych warunkach. Znaczące są przy tym stopień uciążliwości owych czynników oraz wymagania wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne i otoczenia. Jedynie, jeśli czynności te wykonywane są stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, to okres wykonywania tej pracy jest okresem pracy uzasadniającym prawo do świadczeń na zasadach przewidzianych w rozporządzeniu. Z uwagi na wyjątkowość regulacji wykonywanie pracy w warunkach szczególnych nie może zostać tylko uprawdopodobnione, ale musi zostać wykazane w sposób niezbity i niebudzący jakichkolwiek wątpliwości.

Mając na uwadze treść art. 184 ust. 1 ustawy emerytalnej i powołane wyżej regulacje należy wskazać, że ubezpieczony udowodnił ogólny okres ubezpieczenia w wymiarze co najmniej 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych,

osiągnął wymagany wiek, a także nie przystąpił do Otwartego Funduszu Emerytalnego. Kwestią sporną było ustalenie, czy wykonywał on przez ponad 15 lat pracę w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze.

Na okoliczność wykonywania przez J. D. pracy w tym charakterze Sąd Okręgowy przeprowadził dowód z przesłuchania świadków, dokumentacji pracowniczej znajdującej się w aktach organu rentowego, akt osobowych i przesłuchania samego ubezpieczonego.

W pierwszej kolejności należało zatem ustalić, czy w spornym okresie od 2 lipca 1977 r. do 4 maja 1988 r., ubezpieczony pracował wyłącznie w charakterze spawacza, czy też wykonywał inne czynności, a co za tym idzie, czy Sąd Okręgowy zasadnie okres ten zaliczył do stażu pracy w warunkach szczególnych. Jak wskazano wcześniej, prawo do emerytury w wieku obniżonym jest przywilejem, w związku z czym powinno być wyraźnie przez stronę udokumentowane. To na ubezpieczonym ciążył obowiązek wykazania, że w spornym okresie świadczył pracę w warunkach szczególnych.

Prace w warunkach szczególnych uprawniające do emerytury w wieku obniżonym określone są w rozporządzeniu z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Z załącznika do rozporządzenia - wykaz A, dział XIV, poz. 12, wynika, że prace przy spawaniu i wycinaniu elektrycznym, gazowym i atomowowodorowym uznane zostały za prace o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości. Nie dotyczy to prac innych składających się obok pracy spawalniczej na ostateczny rezultat całego procesu produkcyjnego. Tylko czynności, które funkcjonalnie (przedmiotowo) łączą się z pracą przy spawaniu mogą być kwalifikowane, jako prace przy spawaniu (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 stycznia 2012 r., II UK 103/11, Lex 1130388, z 15 grudnia 2011 r. II UK 106/11, Lex 1130389, z 29 stycznia 2008 r., I UK 192/07, OSNP 2009/5-6/79).

Przede wszystkim zauważyć należy, że w dokumentach stanowiących materiał dowodowy w sprawie, po lipcu 1977r. znajdują się dokumenty, które wskazują na wykonywanie pracy na stanowisku ślusarza – angaż z 2 maja 1978r., angaż z 15 stycznia 1980r., angaż z 29 stycznia 1980r. – wypowiedzenie dotychczasowego stanowiska i od 1 marca 1980r. powierzenie obowiązków robotnika transportowego, angaż z 18 lutego 1980r. ponownie na stanowisko ślusarza, i następnie angaż z 15 kwietnia 1981r. na stanowisko „ślusarz – spawacz” od 1 marca 1981r. Jak słusznie zauważył apelujący jest to pierwszy angaż wskazujący na zatrudnienie na stanowisku spawacza, ale nie wyłącznie. Nie uszło również uwadze Sądu Apelacyjnego co akcentował w apelacji organ rentowy, że 25 lipca 1981r. ubezpieczony ukończył kurs czeladniczy w zawodzie „ślusarza”. W Protokole tym znajduje się informacja, że ubezpieczony wykonuje wszystkie prace przy montażu zbiorników hydroforowych. W kolejnym angażu z 31 sierpnia 1981r. – jest informacja o stanowisku ślusarz – spawacz, ale już w angażu z 31 grudnia 1981r. wskazano tylko stanowisko ślusarza. Kolejny raz ubezpieczony ma powierzone stanowisko ślusarz – spawacz 10 maja 1982r. i tak jest w kolejnych angażach aż do listopada 1987r.

Zeznania ubezpieczonego przeczą temu, co znajduje się w jego aktach osobowych. Podnosi on, iż cały czas wykonywał pracę wyłącznie na stanowisku spawacza. Tym zeznaniom jednak nie sposób dać wiary, gdyż ubezpieczony nie potrafi wyjaśnić, dlaczego w dokumentach wykazane są także inne stanowiska pracy. Również w świadectwie pracy J. D. znajduje się zapis, który wskazuje, iż w trakcie trwania stosunku pracy wykonywał on prace na stanowiskach: „rob. bryg. 3.07.72 – 6.06.73, ślusarz 7.06.73 – 18.02.80r., ślusarz remont. Pomocnik palacza kotłowego 19.02.80 – 30.04.80r., pomocnik palacza kotłowego – ślusarz 1.01.82 – 9.05.1982r.”, w tym ostatnio na stanowisku ślusarza – spawacza. Potwierdza to jedynie, że ubezpieczony nie wykonywał wyłącznie pracy spawacza, ale do jego obowiązków należały także inne czynności, niezwiązane bezpośrednio z tym stanowiskiem.

Pokreślenia wymaga, że załączona do akt kserokopia pierwszej strony książeczki spawacza, na okoliczność potwierdzenia pracy w warunkach szczególnych jest niewystarczająca do wykazania uprawnień do emerytury w z tytułu pracy w warunkach szczególnych.

Książka spawacza rejestruje przebieg pracy zawodowej. Gdyby ubezpieczony, jak sam podaje, wykonywał przez wiele lat jedynie obowiązki spawacza, w pełnym wymiarze czasu pracy, to w dokumencie tym znalazłoby się tego odzwierciedlenie. Sąd Apelacyjny nie wyklucza, że ubezpieczony nabył uprawnienia do wykonywania pracy spawacza

i, że w spornym okresie prace spawacza były przez ubezpieczonego wykonywane, jednakże nie zostało wykazane, że wykonywał tę pracę stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Brak jest jakichkolwiek dokumentów źródłowych, które by potwierdzały, że praca spawacza była wykonywana 8 godzin dziennie.

Również dowód z zeznań świadków nie może podważyć tego, co znajduje się w dokumentach. Jest to dowód jedynie pomocniczy. Jednak w niniejszym postępowaniu słuchani świadkowie nie potwierdzili w sposób niebudzący wątpliwości, że ubezpieczony wykonywał jedynie prace spawacza. Wprost przeciwnie, wskazywali oni na szereg różnych czynności, którymi zajmował się ubezpieczony. Ze względu na upływ czasu, nie byli oni w stanie w sposób precyzyjny określić, w jakim przedziale czasowym ubezpieczony wykonywał prace w charakterze jedynie spawacza.

Reasumując, uznać należy, że Sąd Okręgowy błędnie ocenił zgromadzone w postępowaniu dokumenty pracownicze, akta osobowe i zeznania świadków oraz samego ubezpieczonego. Materiał dowodowy zgromadzony w sprawie nie potwierdza, aby ubezpieczony w spornym okresie stale i w pełnym wymiarze czasu wykonywał prace w szczególnych warunkach. Przyjąć zatem należy, że okresu zatrudnienia ubezpieczonego w Fabryce (...) w S. od 2 lipca 1977 r. do 4 maja 1988 r. nie można uznać za pracę w warunkach narażających jego zdrowie na szkodliwe czynniki stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Apelacyjny, na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok i odmówił ubezpieczonemu J. D. prawa do emerytury przysługującej ze względu na pracę w warunkach szczególnych.

del. SSO Beata Górka SSA Romana Mrotek SSA Barbara Białicka